

Výzkum v pedagogické praxi

Seminář #2

Projekt výzkumu

1. Vymezení zkoumané problematiky a základních pojmů
2. Shrnutí dosavadního stavu poznání řešené problematiky (systematický přehled)
3. Cíle projektu, výzkumná otázka (případně hypotézy a jejich operacionalizace)
4. Popis designu výzkumu, metod sběru dat, metod analýzy dat, typu výběru a velikosti vzorku, diskuse o validitě a reliabilitě výzkumu, etické otázky
5. Časový harmonogram výzkumu
6. Organizační, materiální a finanční zabezpečení výzkumu
7. Předpokládané výstupy, způsob publikování, využití výsledků výzkumu
8. Odkazy (literatura)

Projekt výzkumu - Úvod

Cíle úvodu

- Představit výzkumný problém
- Zasadit svůj výzkum do aktuálního kontextu (kvalitní systematický přehled literatury)
 - Ukáže, že „neobjevujete Ameriku“.
 - Upozorňuje na ty, kteří položili základy Vašemu výzkumu.
 - Poukazuje na Vaše znalosti o výzkumném problému.
 - Demonstruje Vaše porozumění teoretickým a výzkumným problémům vztahených k vašim výzkumným otázkám.
 - Ukazuje Vaší schopnost kriticky hodnotit významné informace obsažené v literatuře.
- Obhájit výzkumnou otázku (nezbytnost a důležitost)

Většina studentských přehledů má následující problémy:

- chybějí organizace a struktura
- chybějí ohnisko, jednota a soudržnost
- chybování v citacích
- chybějí nejnovější poznatky
- chybějí kriticky posouzené materiály
- citování trivialit
- vychází z podružných zdrojů

Projekt výzkumu - Metodologie

- Návrh postupu řešení výzkumné otázky
 - Obecný design: kvali vs. kvanti;
 - Výzkumný soubor: Kdo se účastní studie? Jakým způsobem vybereme respondenty?
 - Nástroje sběru dat: Interview, Pozorování, Dotazník
 - Proč je použijeme? Jsou metody získání dat vhodné a spolehlivé?
 - Metody analýzy dat
 - Etické aspekty

Projekt výzkumu – Harmonogram a Organizační zabezpečení

- Časový plán jednotlivých aktivit
 - Adekvátní časový plán zvyšuje věrohodnost projektu

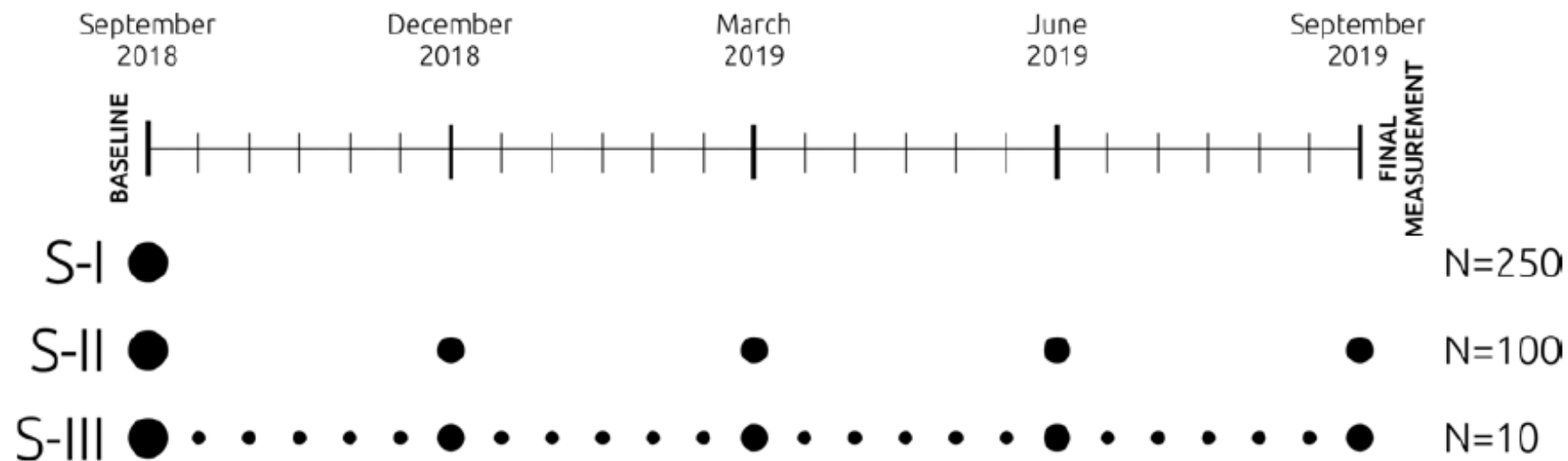

Figure 1. Time table of data collection. ● For list of instruments see Table 1. ● For list of instruments see Table 2. ● Used instruments: Training distress, Psychomotor speed, Sleep quality scale from RESTQ, Profile of mood states, Characteristics of training process.

Projekt výzkumu – Výstupy projektu

- Popisujeme předpokládaný základní tvar výsledků, způsob jejich prezentace
- Vymezení významu studie a její limity

Je důležité přesvědčit hodnotitele o tom, že výsledky navrhovaného výzkumu jsou použitelné. Musíme vzbudit ve čtenářovi důvěru bez toho, abychom zveličovali význam návrhu a důsledky hotové práce. Z tohoto důvodu je nutné zmínit i omezení a slabosti navrhovaného výzkumu.

Projekt výzkumu – Nejčastější chyby

- Neposkytnutí jasného rámce výzkumných otázek.
- Neucelenost na úkor jasného směru.
- Chybné citace.
- Chybné uvedení teoretických a empirických příspěvků.
- Odchýlení se od zadání tématu.
- Nenalezení jasných a přesvědčivých argumentů.
- Nedostatek podrobností o důležitých problémech.
- Text je příliš dlouhý.

Výzkumný projekt

- Ukázka skutečného projektu

Kvalitativní výzkum

Výzkumné interview

- Co je to interview?
 - Umožňuje zachytit fakta.
 - Plus podrobněji proniknout do pocitů a motivů, postojů.
 - Lze sledovat vnější reakce respondenta.
 - Lze usměrňovat kladení otázek.

Interview závisí na navázání přátelského vztahu a vytvoření otevřené atmosféry.

- Chladný, nepřívětivý přístup výzkumníka těžko povede k dobrému interview
- Může vést až k odmítnutí výzkumníka a spolupráce

Druhy interview

- Polostrukturované
 - vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek. Používá se třeba v případové studii či zakotvené teorii;
- Nestrukturované
 - jinak též narativní rozhovor se zakládá třeba jen na jediné předpřipravené otázce, kterou tazatel průběžně rozvíjí na základě informací poskytnutých respondentem při rozhovoru. Uplatňuje se v biografickém designu.
- Strukturované

Specifické podoby interview

- Telefonické, Skupinové (např. Focus group)
- CVIČENÍ: Uveďte odlišnosti telefonického interview, klady a zápory z hlediska:
 - Časové úspornosti
 - Finančních nákladů
 - Pravdivosti odpovědí
 - Apod.
- Cvičení: Uveďte odlišnosti skupinového interview oproti individuálnímu interview z hlediska:
 - Organizování
 - Vedení
 - Chování se
 - Reakcí respondentů
 - Záznamu
 - Zpracování odpovědí

Příprava pro vedení rozhovoru

- Dobře zvolte místo, kde bude rozhovor probíhat – mělo by být klidné a příjemné pro vás i informanta/informantku
- Vezměte si s sebou nahrávací zařízení (raději dvě, kdyby se jedno vybilo, nebo náhradní baterie) a vytištěný scénář rozhovoru
- Připravte si informovaný souhlas ve dvou kopiích – jeden si vezmete a druhý necháte informantovi/informantce

Vstupní část interview

- Cíl – motivovat, zaujmout respondentu, navodit osobní vztah
- Vysvětlit záměr interview
- Odstranit obavy respondentu
- Posilnit jeho sebedůvěru
- 2-3 min. mluvit o všeobecných věcech, až potom začít interview

VZOR informovaného souhlasu

INFORMOVNÝ SOUHLAS OBSAHUJE:

- krátkou informaci o výzkumu (cíle, kdo jej realizuje)
- ujištění o anonymitě rozhovoru/výzkumu
- informaci o důvěrném zacházení s daty (jak přesně budou data anonymizována a kde budou uložena?)
- informaci o dobrovolné účasti na výzkumu (informant/ka mohou kdykoliv účast na výzkumu odřeknout, a to i v průběhu výzkumu)
- datum a podpis výzkumníka a informanta/ky

Jak formulovat otázky ke kvalitativnímu rozhovoru?

TÉMA

OBEČNÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

SPECIFICKÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY

TAZATELSKÉ OTÁZKY DO ROZHOVORU

PŘÍKLAD

- **TÉMA:** ETNOGRAFIE ETNICITY A ETNIZACÍ V DESEGREGOVANÉ ŠKOLNÍ TŘÍDĚ
- **VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** JAKÝMI ZPŮSOBY JE ETNICITA ZVÝZNAMŇOVÁNA V KAŽDODENNOSTI ŠKOLNÍ TŘÍDY?
- **SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** JAKÝMI ZPŮSOBY DOCHÁZÍ K PERFORMOVÁNÍ ETNICKÝCH IDENTIT V RÁMCI INTERAKČNÍCH RITUÁLŮ BĚHEM PŘESTÁVKY A VÝUKY?
- **OTÁZKA DO ROZHOVORU S VYUČUJÍCÍ:** JAKÉ JSOU PODLE VÁS VZATY MEZI ŽÁKY VE VTŘÍDĚ 8.A?
- **OTÁZKA DO OHNISKOVÉ SKUPINY S ŽÁKY:** JAK SE CÍTÍTE V KOLEKTIVU TÉTO TŘÍDY?

PŘÍKLAD

- **TÉMA:** Mocenské vztahy ve výuce studentů učitelství
- **HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** Jak studenti učitelství vnímají ustavování mocenského uspořádání ve třídě, kde realizují svou praxi?
- **SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA 1:** Jak studenti učitelství vnímají první vstup do třídy, v níž realizují svou praxi?
 - TO1 – Jak vypadala první hodina?
 - TO2 – Jací jsou žáci v této třídě?
 - TO3 – Stalo se během první hodiny něco, co Vás překvapilo?
 - TO4 – Jak by se podle Vás měl učitel připravit na první den?

Příklad - pokračování

- **SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA 2:** Jak studenti učitelství vnímají své působení při ustavování mocenského uspořádání ve třídě, v níž realizují svoji praxi?
 - T01 – Jak žáky oslovujete?
 - T02 – Co děláte, když potřebujete získat pozornost žáků?
 - T03 – Máte nějaká pravidla, která chcete, aby žáci dodržovali?
 - T04 – Jak tato pravidla vznikala?
 - T05 – V jakých situacích je zásadní, aby o věcech rozhodl výhradně učitel?

Příklad - pokračování

- **SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA 3:** Jak studenti učitelství vnímají postupy a strategie, jimiž do mocenského uspořádání vstupují jejich žáci?
 - TO1 – Mohou se žáci podílet na rozhodování o tom, jaké aktivity budete ve třídě dělat?
 - TO2 – Máte ve třídě žáka, který chce mít konečné slovo? Jak s ním pracujete?
 - TO3 – *Stane se Vám, že žáci nedodrží pravidlo XX?*
 - *Jak na to reagujete?*

Jak se ptát?

- otevřeně, neutrálně, jasně a citlivě a nemanipulativně
- ne podmiňovacím způsobem, ne záporné otázky
- ne hypoteticky
- stručně postavené otázky
- vyhýbat se složitým a abstraktním slovům
- jen jedna otázku v jeden moment (tj. neptat se na víc věcí dohromady)!
- používat sondáž tj. doplňující otázky, které slouží k prohloubení informací, mají své obecné formy: Co se stalo ? Jak k tomu došlo ? Kde se to stalo? atd., tazatel se na ně ptá jakoby mimochodem v průběhu rozhovoru.
- otázky formulované tak, aby respondent mohl vizualizovat danou situaci, tak aby si ji tazatel dokázal představit taky (*Představte si tu situaci a popište mi, jak to probíhalo?*)

Co dál s rozhovorem?

- Co nejdříve po rozhovoru zkontrolovat záznam a přepsat rozhovor (transkripce), tazatel má v paměti všechny okolnosti, za kterých se rozhovor odehrával, ty mohou být důležité i pro interpretaci
- Po transkripci (např. doslovná transkripce nebo souhrnný protokol) je s rozhovorem možné pracovat dále, existuje mnoho technik zpracování
- Základem technik zpracování je ale vždy snaha data zredukovat: najít důležité skutečnosti, vypustit opakující se výpovědi, konstruovat obecné výpovědi, vybrat ústřední poznatky, atd.
- Velmi zjednodušeně to znamená data klasifikovat, utřídit od kategorií, které se relevantně vztahují ke zkoumanému tématu

Přepis rozhovoru

- Rozhovor můžete přepisovat pomocí softwarových programů – např. f4transkript, <http://otranscribe.com/>, aj.
- Použijte přitom základní transkripční pravidla
- Přepis si po sobě přečtete a opravte překlepy a chyby
- Jedná se o časově náročnou činnost, vyhradte si dost času

Na závěr: zadání průběžného úkolu

1. Provedte rozhovor (cca 5-10min) s jedním spolužákem ze seminární skupiny, kde využijete připravenou strukturu interview zaměřené na ***VO Jak studenti učitelství vnímají podvádění u žáků?***
2. *Nahráný rozhovor přepište dle transkripčních pravidel.*
3. Přepsaný rozhovor nejpozději 3 dny před následujícím seminářem vložte do Odevzdávárny pro Průběžné úkoly / Sem. skupiny - Květon